

ΑΡΧΑΙΑ ΗΛΙΣ
ANCIENT ELIS

ΗΛΕΙΑ / ILEIA

Κτισμένη σε θέση προνομαχική, στην αριστερή όχθη του ηλιακού Πη-
κειού, η αρχαία Ήλις υπήρξε πρωτεύουσα του κράτους των Ηλείων και
διοργανώτρια πόλη των Ολυμπιακών Αγώνων της αρχαιότητας. Ανθρώπινη
παρουσία υποδηλώνεται στους προϊστορικούς χρόνους (περ. 120000 π.Χ.
και εξής) και σχετική ανάπτυξη παρατηρείται κατά την εποχή του Χαλκού
(2800-1100 π.Χ.). Κατά παράδοση που διασώζει ο Πausanias, το 12ο αι. π.Χ.
ο Αιτωλός Όξυλος γίνεται ιδρυτής, πρώτος βασιλέας-οικιστής της Ήλιδος,
και καθιερώνει τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Όταν το ιερό της Ολυμπίας και οι Αγώνες αποκτούν πανελλήνιο χαρακτήρα
(776 π.Χ.), η Ήλις γίνεται πρωτεύουσα των Ηλείων. Από τις αρχές του 5ου έως
τον 4ο αι. π.Χ. το ηλιακό κράτος ακμάζει, επεκτείνεται και περιλαμβάνει την
Κοίλη Ήλιδα, την Ακρόρεια, την Πισιάτιδα και την Τριφυλία. Κατά το δεύτερο
συνοικισμό (471 π.Χ.) είναι εξαιρετικά οργανωμένο. Η εικόνα δεν αλλάζει θεα-
ματικά στα ελληνιστικά χρόνια (3ος-2ος αι. π.Χ.), ενώ οι πρώτοι αυτοκρατορικοί
χρόνοι (1ος-2ος αι. μ.Χ.) χαρακτηρίζονται από ανάκαμψη. Παρά τη σημαντική
συρρίκνωσή της λόγω της κατάργησης των Ολυμπιακών Αγώνων (393 μ.Χ.) και
των βαρβαρικών επιδρομών (4ος-5ος αι. μ.Χ.), η πόλη επιβιώνει και μια παλαι-
οχριστιανική βασιλική κτίζεται πάνω στα ερείπια της Κερκυραϊκής Στοάς. Τέλος,
ερημώνεται και εγκαταλείπεται εξαιτίας ισχυρού σεισμού (τέλη 6ου αι. μ.Χ.).

Το 19ο αιώνα Ευρωπαίοι περιηγητές εντοπίζουν την Ήλιδα. Με οδηγό τον Παυ-
σανία, οι πρώτες ανασκαφές του Αυστριακού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου (1910-
1914) αποκαλύπτουν δημόσια οικοδομήματα της Αγοράς, ταυτίζουν τη θέση της
ακρόπολης και εντοπίζουν τις αθλητικές εγκαταστάσεις. Περαιτέρω συστηματική
έρευνα πραγματοποιείται στην Αγορά, ενώ σωστικές ανασκαφές αποκαλύπτουν
μεγάλο τμήμα της πόλης και των νεκροταφείων (1960-1982). Από το 2002 η συ-
στηματική έρευνα και ανάδειξη των αρχαιοτήτων της Ήλιδος συνεχίζεται.

Ορατά για τον επισκέπτη σήμερα είναι τα ρωμαϊκά κατάλοιπα, που καλύ-
πτουν προγενέστερα κτίσματα, ελληνιστικών και κλασικών χρόνων.

ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

1. Αρχαία ακρόπολη. Παλιόπυργος ή Καλοσκοπή ή Αγιάνης.

2. Αρχαιολογικό Μουσείο.

3. Κλίβανος. Καλοδιατηρημένη κυκλική κατασκευή για την όπτηση κεραμικών
αντικειμένων. Αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα των εργαστηριακών εγκατα-
στάσεων και των ασχολιών των κατοίκων της Ήλιδος (3ος-4ος αι. μ.Χ.).

4. Παλαιά Αρχαιολογική Συλλογή.

5. Θέατρο. ΒΑ. της Αγοράς. Πρωτότυπη κατασκευή του 300 π.Χ. περίπου για
παραστάσεις και δημόσιες συγκεντρώσεις, με λίθινη σκηνή, κυκλική ορχήστρα
και χωμάτινο κοίλο χωρίς διαζώματα. Υπέστη μετασκευές στους ρωμαϊκούς
χρόνους.

6. Αγορά. Περιλαμβάνει λείψανα της διπλής Κερκυραϊκής Στοάς και της Στοάς
των Ελλανοδικών, που αναφέρει ο Πausanias. Επίσης, συγκρότημα οικοδο-
μημάτων κυρίως λατρευτικού χαρακτήρα. Ιδρυμένη σε οριζόντια προϊστορικών
χρόνων χρησιμοποιήθηκε διαδοχικά από τον 5ο αι. π.Χ. έως τα ρωμαϊκά χρό-
νια. Στην ύστερη φάση κατοίκησης ανήκουν οι τέσσερις κεραμικοί κλίβανοι.

7. Ιερά. Κατά τον Πausanias είχαν ιδρυθεί ΝΑ. της Αγοράς.

8. Κτήριο Μουσών. Μεγάλη έπαυλις ΝΔ. της Αγοράς. Από αυτήν προέρχε-
ται ψηφιδωτό δάπεδο με απεικόνιση των εννέα Μουσών και του Δωδεκά-
θλου του Ηρακλέους.

9. Κυρίως πόλη. ΝΔ. της Αγοράς. Στο διατηρημένο τμήμα του ιπποδάμειου
πολεοδομικού ιστού, με λείψανα καταστημάτων, εργαστηρίων και λουτρικών
εγκαταστάσεων, δεσπόζουν ερείπια, που ενδεχομένως ανήκουν στο ναό
των Ρωμαίων αυτοκρατόρων (1ος αι. μ.Χ.).

10. Οκτάγωνο. Επιβλητικό οικοδόμημα με ψηφιδωτά δάπεδα, ορθομαρμα-
ρώσεις και επιμελώς κατασκευασμένους λουτήρες (3ος αι. μ.Χ.).

Από το Μάρτιο του 2004, έτος διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων στη
χώρα μας, λειτουργεί το νεόδμητο Αρχαιολογικό Μουσείο της Ήλιδος (2)
με αντιπροσωπευτικά ευρήματα της πόλης, των νεκροταφείων, αλλά και της
ευρύτερης περιοχής. Φωτογραφικό και αρχειακό υλικό της ιστορίας των
ανασκαφών εκτίθεται στην Παλαιά Αρχαιολογική Συλλογή (4).

Built on a privileged site on the left bank of Peneios river, ancient Elis was the capital of Eleans' state and the organizing city of the Olympic Games in antiquity. Archeological investigation indicates human presence as early as the Prehistoric period (from ca. 120000 BC onwards), and a considerable growth during the Bronze Age (2800-1100 BC). According to a tradition mentioned by Pausanias, Oxylos from Aetolia became the founder, first king and colonizer of Elis, and also the establisher of the Olympic Games.

When the sanctuary of Olympia and the Games acquired Panhellenic character (776 BC), Elis became the capital of the Eleans' city-state. From the early 5th to the 4th c. BC, the Elean state prospered, expanding to include Hollow Elis, Akroreia, Pisatis (Pisa) and Triphylia. During the second synoecism (471 BC) it was very well organized. In the Hellenistic period (3rd-2nd c. BC) the situation remained generally unchanged, while the early Imperial Age (1st-2nd c. AD) was a period of peace and growth. The abolition of the Olympic Games (AD 393) and the barbarian invasions (4th-5th c. AD) caused the decline of Elis. However, the city continued to exist, and an Early Christian basilica was built over the ruins of the Corcyran stoa. Finally, the site was devastated and abandoned after a strong earthquake (late 6th c. AD).

In the 19th century, European travelers located the ancient city's ruins. The first excavations (1910-1914) by the Austrian Archaeological Institute revealed part of the Agora, located the acropolis, and traced the area of athletic facilities. Further systematic excavation was conducted in the Agora, whereas rescue excavations uncovered a large part of the city and its cemeteries (1960-1982). From 2002 the archaeological research of Elis is in progress.

The building remains visible today in the archaeological site belong to the Roman period; they cover earlier foundations of the Hellenistic and Classical periods.

MONUMENTS

1. Ancient acropolis. Paliopyrgos or Kaloskopi or Agiannis.

2. Archaeological Museum.

3. Kiln. Well-preserved circular construction for the firing ("baking") of ceramic objects. Characteristic example of workshop installations in the city and of the inhabitants' activities (3rd-4th c. AD).

4. Old Archaeological Collection.

5. Theater. In the NE of the Agora. Built around 300 BC, it hosted performances as well as public gatherings. It has a stone stage, a circular orchestra and an earthen auditorium (*cavea*) without horizontal sections. It was repaired in Roman times.

6. Agora. It includes the remains of the double Corcyran stoa and the Stoa of the Hellanodikai, mentioned by Pausanias. A complex of buildings of a primarily cult character was also revealed. It was built on a level area with

Prehistoric remains, and was employed through successive phases from the 5th c. BC to the Roman period. Four ceramic kilns belong to its late habitation phase.

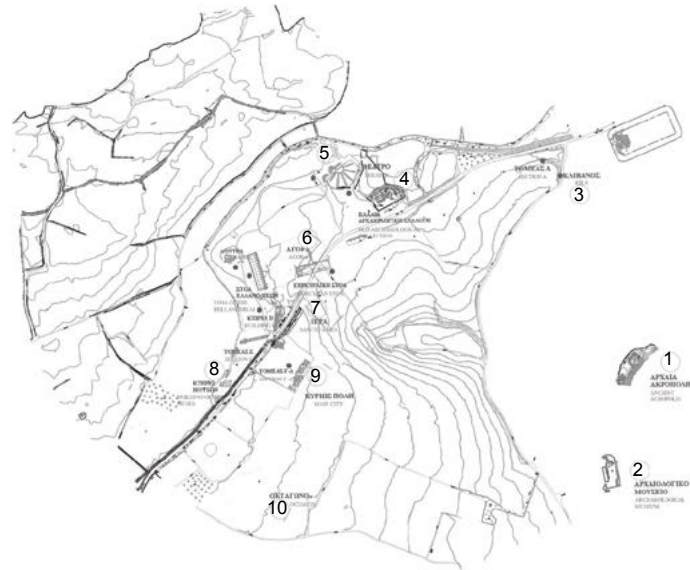
7. Sanctuaries. According to Pausanias, they were founded in the SE of the Agora.

8. Building of the Muses. Large villa in the SW of the Agora. A mosaic floor depicting the nine Muses and the labors of Herakles came from this building.

9. Main city. SW of the Agora. The preserved section of the Hippodamian urban plan, with remains of shops, workshops, and bath installations, is dominated by the ruins that may belong to the temple of Roman emperors (1st c. AD).

10. Octagon. Impressive building with mosaic floors, marble revetments, and meticulously constructed baths (3rd c. AD).

In March 2004, the year of the Greek Olympic Games, the new Elis Archaeological Museum (2) opened its doors to the public. It hosts representative finds from the city, its cemeteries, and the wider area. Photographic and archival material on the history of excavations is displayed in the Old Archaeological Collection (4).

ΑΡΧΑΙΑ ΗΛΙΣ ANCIENT ELIS

ΗΛΕΙΑ / ILEIA

i T: 26220 41501

ΚΕΙΜΕΝΑ: Γ. ΕΜΜ. ΧΑΤΖΗ
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΤΑΠ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Α.
ΜΟΥΝΤΖΟΥΡΗ

TEXT: G. EMM. CHADZI
GENERAL SUPERVISION:
ARF, PUBLICATIONS DEPARTMENT
LAYOUT: A. MOUNTZOURI

ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
MONUMENTS AND MUSEUMS OF GREECE
e-Ticketing system

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
HELLENIC REPUBLIC**
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
Ministry of Culture and Sports

Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων
Archaeological Resources Fund

www.tap.gr